

¹Çukurova Üniversitesi

Ziraat Fakültesi Zootekni Bölümü

Mevcut Çalışma 7. Ulusal Zootekni Bilim Kongresinde Sunulmuştur.

Süt Sığırlarının Üremesinde Beslemenin Rolü

Murat Görgülü, Serap Göncü, Uğur Serbester, Zekeriya Kıyma, Balcalı, Adana
Niğde Üniversitesi Bor Meslek Yüksekokulu, Bor, Niğde
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Ziraat Fakültesi Zootekni Bölümü, Eskişehir

Özet

Süt sığırcılığında üreme performansının kötüleşmesi, buzağılama aralığını uzaması ve buna bağlı olarak süt veriminin düşmesine, ömür boyu alınacak buzağı sayısının azalmasına, gebelik başına tohumlama sayısının artmasına, ayıklama oranı ile sürü yenileme oranının artmasına ve sağlık giderlerinin yükselmesine neden olarak karlılığı etkilemektedir. Son 30-40 yıllık periyotta genetik ilerleme ve süt verimi artışına paralel olarak, ilk tohumlamadaki gebelik oranının %65'ten %45'e düştüğü, gebelik başına tohumlama sayısının ise 1.62'den 2.91'e yükseldiği görülmüştür. Ayrıca servis periyodunun 1 gün uzamasının hayvan başına günlük maliyetinin 2-4\$ arasında değiştiği saptanmıştır.

Üreme ile ilgili özelliklerin kalıtım derecesi (<0.10) düşük olduğu için üreme çoğunlukla çevre koşullarının etkisinde ve ağırlıklı olarak ta yem ve besleme etkisinde şekillenmektedir. Bu nedenle dişilerde besleme durumunun, prenatal dönemden başlayarak, pubertas öncesi, pubertas sonrası ve geçiş dönemleri (doğum öncesi ve sonrası 3 hafta) ile erken laktasyon dönemlerinde besleme bakımından azami dikkat sarfedilmesi gerekir. Dişi hayvanın prenatal ve postnatal dönemde maruz kaldığı yetersiz besleme koşulları cinsi olgunluk yaşı, ilkin doğurma yaşı ve ergin dönem üreme performansını da etkilemektedir.

Süt sığırlarında döl verimini etkileyen en önemli faktörler çevre koşulları, hastalık, barındırma, sürü yönetimi ve süt verimleri ile geçiş ve erken laktasyon dönemlerindeki beslenme durumlarıdır. Bu koşulların etkisiyle ortaya çıkan şiddetli negatif enerji dengesi, besleme hatalarından kaynaklanan yüksek protein ve rumende yıkılabilir protein tüketiminde artış, vitamin ve mineral dengesizlikleri; eşin atılamaması, uterus involusyonunun geçikmesi, buzağılama sonrası kızgınlık siklusunun ötelenmesine, gizli kızgınlığa, ovulasyonun gecikmesi ya da gerçekleşmemesine, oosit ve korpus luteum kalitelerinin düşmesine ve erken embriyonal kayıplara neden olabilmektedir.

Yüksek verimli süt ineklerinde doğumda aşırı kondüsyon, kuru dönemde ve erken laktasyonda yetersiz ve dengesiz besleme doğum sonrasında olağan olarak gözlenen negatif enerji dengesinin şiddetini artırmaktadır. Şiddetli negatif enerji dengesi de aşırı kondüsyon kaybı ve üremede etkili olan hormonlar(FSH, östrojen, LH ve Progesteron) ve metabolik hormonların (Insulin, leptin, IGF1) üretiminin düşmesine neden olmaktadır. Diğer taraftan fazla protein tüketimi ve enerji protein dengesizliği, rumende yıkılabilirliği yüksek proteinlerin kullanımı kan ve süt üre düzeyini artırmak ve uterus pH'sını düşürmek suretiyle döl tutmanın kötüleşmesine ve erken embriyonik ölümlerin artmasına neden olabilir. Bununla birlikte, sürüde üreme etkinliğinin artırılmasının kızgınlık takibi, gruplama, tohumlama, üreme kayıtları ve dolayısıyla etkin sürü yönetimiyle mümkün olabileceği de hatırdan çıkarılmamalıdır.